

NATTVAKAN

Medlemsskrift för HFK

HFK

HUDIKSVALLSREGIONENS FÅGELKLUBB

ÅRG.5

NR 2 1991

Nattvakan

utges av Hudiksvallsregionens fågelklubb (HFK). Tidningen utkommer med två nummer årligen och erhålles av samtliga medlemmar i HFK. Årsavgiften för medlemskap är för närvarande 40 kronor och insättes på pg 88 94 30 - 5.

Hudiksvallsregionens fågelklubb

är lokalklubb till Gävleborgs Läns Ornitologiska Förening (GLOF). Medlemskap i HFK är dock oberoende av medlemskap i GLOF. HFK:s verksamhetsområde utgörs av Hudiksvalls och Nordanstigs kommuner.

Lokalklubben har till syfte att samla och stimulera intresset för fågelfaunan och skyddet av fågelmiljön i Hudiksvalls och Nordanstigs kommuner. Dessutom skall föreningen verka för att sprida kunskap i fågelfrågor genom kursverksamhet och exkursioner. Föreningen skall vara ett forum där medlemmarna inspirerar och informerar varandra. En viktig uppgift för föreningen är att vara drivande i vissa frågor med anknytning till fågelskydd.

Styrelse

Ordförande
Mats Axbrink
Blockvägen 34B
824 00 HUDIKSVALL

Vice ordförande
Lars Göran Tillander
Box 39
820 65 HARMÅNGER

Sekreterare
Sven Carlberg
Mikjenåset
820 65 FORSA

Kassör
Lars-Göran Lindström
Slåttvägen 13
824 00 HUDIKSVALL

Övrig ledamot
Bo Fagerström
Hedsta 2074
820 65 FORSA

Suppleant
Lars Norman
Mejerivägen 8A
820 77 GNARP

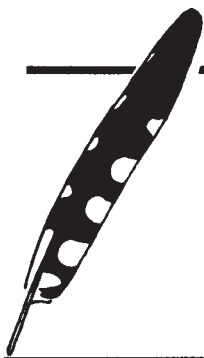
Suppleant
Björn Selin
Lingarö 6166
824 00 HUDIKSVALL

Redaktör
Magnus Johansson
Blockvägen 31
824 00 HUDIKSVALL

Innehåll 2/91

Styrelsens sida. Mats Axbrink	3
En julimorgon Magnus Johansson	4
När kommer våra flyttfåglar? Magnus Johansson	8
Intressanta observationer Mats Axbrink	10
Statens vilt (ur Fauna och flora)	12
Från den gångna verksamheten Bo Fagerström	14
Höstprogram	16

Omslag: Flamingo i Lakbäck
den 18 augusti
Foto: Staffan Andersson

STYRELSENS SIDA

Sådär ja, äntligen ett nytt nummer av Nattvakan! Som den minnesgode läsaren kommer ihåg så har de senaste årens höstnummer blivit kraftigt förse-nade. Målsättningen för i år var därför att lyckas bättre än tidigare säsonger. Men det är trögt att knåpa ihop vettiga artiklar när sommarvärmen sätter in, och är det inte värmen som lägger hinder i vägen så är ju sensommaren den tid på året som alla fågelskådare borde söka sig ut i naturen (Vid denna tid finns faktiskt flest fåglar i markerna – mång-dubbelt fler än på våren). Så därför har också detta nummer blivit ett senhöst-nummer. Men den som väntar på något gott ...

Trots att många fåglar uppehåller sig i våra marker denna tid, behagar dock inte alla att stanna så länge. Storspoven, liksom de flesta andra vadare är en sådan art som har brått härifrån. Ägglaggningen sker i månadsskiftet april/maj och en månad senare ser de små dunungarna ljuset. Den första tiden vakar båda föräldrarna över ungarna men snart verkar den större honan för-lora "intresset" för ungarna. Honorna samlar ihop sig och flyttar före mid-

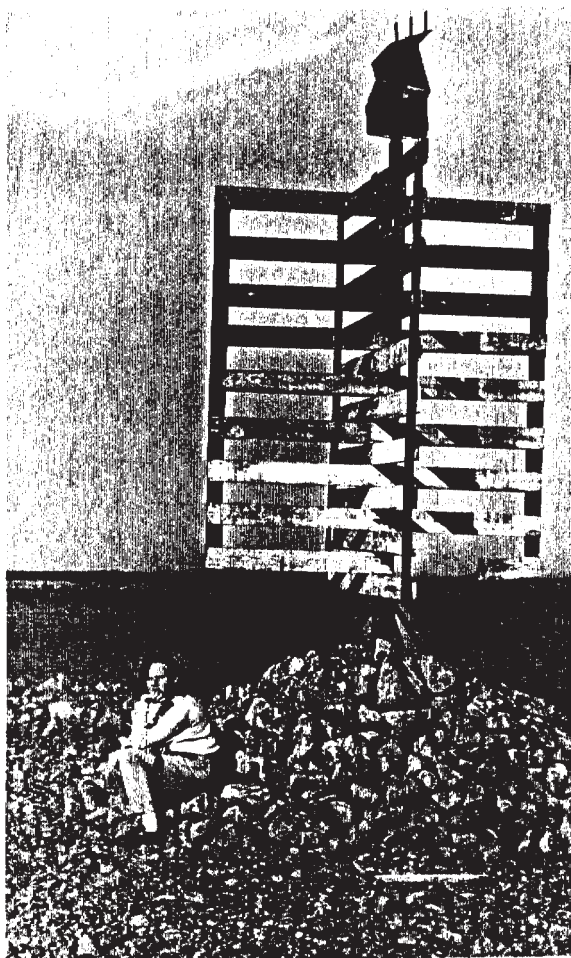
sommar i stora skaror söderut. För hannen vidtar en jobbig period när han ska skydda de halvstora ungarna från diverse faror; rävar, kråkor, traktorer (eller ringmärkare!). I början av juli blir ungarna flygkunniga. Nu samlar olika kullar och hannarna ihop sig och långt innan juli är till ända har spovarna dragit söderut. Storspovar som ses in på hösten kommer säkert från de norra delarna av landet eller från Finland.

I fjol sågs en spov så sent som i oktober vid en exkursion på Hornslandet. Kan-ske även höstens utflykter kan bjuda på sådana, och andra, överraskningar.

En julimorgon ...

Text och foto: Magnus Johansson

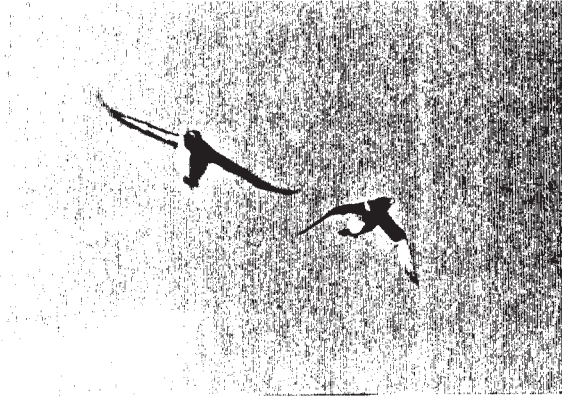

Ännu en gång har jag övertalats att följa med, men trots väckning vid 4-tiden måste jag medge att det var en underbar morgon. Dessutom var "pingvinerna" trevligare än alla små och grå som de kan leta efter i dagar.

Varv på varv,
ibland bara en
meter ifrån oss,
svirrar ett 100-
tal tordmular.

På ett mojnande
hav ligger drygt
100
tobisgrisslor.

Tordmule

Några små skär i
det allra yttersta
havsbandet som
sjuder av liv.

Labbar, roskarlar,
skräntärnor, fisk-
och silvertärnor,
måsar och trutar -
och överallt
grisslor och mular.

Juv roskarl

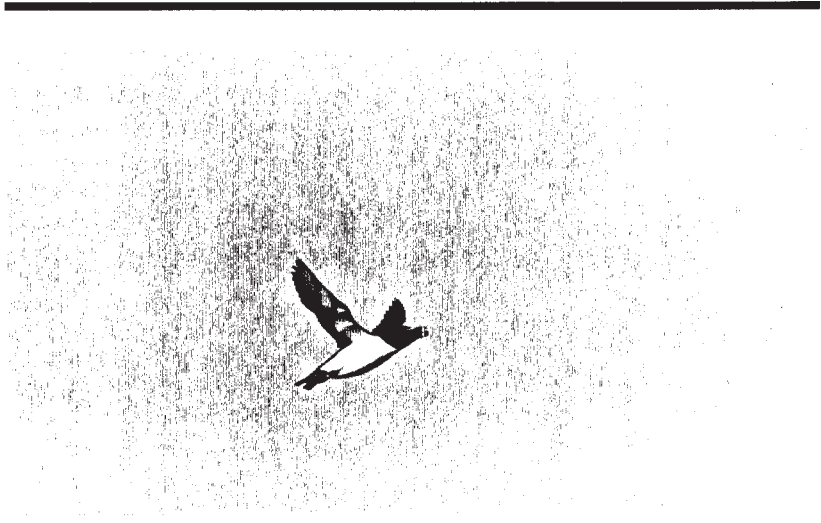
Mats märker en trut

"Man ser dom på lukten" – Kenneth om hur man hittar tordmularnas bon bland alla stenar.

Vi kröp, ålade och snubblade fram och fann några ringmärkningsbara mular. Vissa var bara ägg och andra var för små eller omöjliga att nå.

Vi lämnade snart mularna och genast landar de vuxna fåglarna på sina favoritstenar.

Flygande tordmule

Vi lämnar det yttre havsbandet och ställs inför frågan; fisk- eller silvertärna?

Mats märker silvertärna eller ...?

Efter en i mitt tycke fantastisk morgon styr vi in mot fastlandet och möter badgäster på väg ut till sina "smultronställena". Självt har jag fått ett nytt och en dag att minnas när vintern är som eländigast.

När kommer våra flyttfåglar ?

Vi är nog rätt många som bryr oss om när våra flyttfåglar anländer. Oavsett om vi är fågelexperter eller inte vet vi på ett ungefär när den första lärkan, den första sädesärulan, den första bofinken osv brukar dyka upp på vårkanten. I en föränderlig och otrygg omgivning representerar vårfåglarna det oföränderliga och trygga och vi noterar flitigt ankomsttider och arter och jämför med tidigare år.

I samarbete med den fågelskådande allmänheten och Hudiksvallstidningen har HFK sedan 1989 undersökt när vårfåglarna anländer till Hudiksvalls och Nordanstigs kommuner. I den sk vårfågelbarometern har ankomstdatum för ett antal flyttfåglar noterats. Nedanstående tabell är en sammanställning över dessa uppgifter. Uppgifterna från 1988 är hämtade endast från HFK:s medlemmar.

	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990
Rördrom	2	3	0	1	1	1	0
Svart stork	1	0	0	0	0	0	0
Salskrake	0	2	0	0	0	0	0
Fiskgjuse	31	33	27	25	21	24	16
Bivråk	7	13	14	17	19	6	3
Glada	0	1	0	0	0	1	1
Havsörn	11	12	6	12	7	19	8
Br. kärrhök	1	1	4	1	0	2	1
Blå kärrhök	0	3	1	1	1	0	1
Kungsörn	22	24	26	28	10	18	14
Tornfalk	16	28	17	11	8	22	20
Stenfalk	17	20	15	16	11	18	6
Lärkfalk	5	4	11	3	4	6	3
Jaktfalk	0	1	0	0	1	0	0
Pilgrimsfalk	0	1	2	0	3	3	0
Trana	9	16	13	11	26	12	7
Lunnefågel	1	0	0	0	1	8	4
Tornuggla	1	3	0	1	0	1	1
Berguv	34	52	45	63	76	60	58
Fjälluggla	0	0	1	0	0	0	0
Hökuggla	133	54	19	51	32	35	32
Sparvuggla	13	63	31	27	11	4	2
Slaguggla	37	52	66	23	41	33	27
Lappuggla	25	37	20	9	23	21	29
Hornuggla	119	422	104	65	22	11	12
Jorduggla	82	54	17	26	6	2	1
Päruggla	67	126	116	69	28	10	8
Kungsfiskare	8	3	1	0	1	1	6
Blåkråka	0	1	0	0	0	0	0
Härfågel	2	1	0	1	0	1	1
Vitr. hacksp.	1	0	0	0	0	1	0
Gråspett	3	1	0	4	4	2	2

Vädret har under våren visat mycket skarpa kontraster. För tredje året i rad blev ju vintern mild och början av våren blev också extremt varm. I samband med värmen sågs en *ladusvala* den 10 april i Hudiksvall. Därefter vidtog en kall och regnig period som, med smärre avbrott, pågick till midsommar. Sommaren kom därefter att bli varm och torr.

Intressanta observationer

Text: Mats Axbrink

God sorktillgång

Vårens ugglelyssningar gav förhoppningar om att det var ett bra gnagarår. Något extremt bra år var det dock inte. Trots det så skred ugglor och sorkberoende rovfåglar till häckning. Av *hornuggla* känner vi till åtminstone 30 häckningar inom klubbens verksamhetsområde. Även *pärluggla*, *ormvråk* och *tornfalk* tycks ha haft ett gott år.

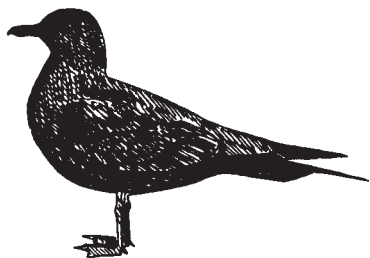
Vid goda sorkår dyker också en och annan nordligare art upp. Ett typiskt exempel på detta är *fjällvråk*, som häckade med ett flertal par. Även *blå kärrhök* sågs under omständigheter som tyder på häckning. En riktigt sällsynt art utnyttjade också sorktillgången, nämligen det par av *lappuggla* som häckade och fick ut fyra ungar.

Skärgården

Det myckna regnandet under våren bidrog till att trastar, tranor, måsar och vadare hade lätt att hitta föda. Vårens inventering av *skrattnås* visade på att minst 3 000 par finns i området och huvuddelen av häckningarna tycktes ske utan komplikationer. I samband med kraftiga regnväder i maj torde dock ett och annat bo ha svämmats över.

Vid kusten skedde en annan typ av "översvämning". April och början av maj bjöd på extremt lågt vatten. Ras-tande fåglar vid Malngrynnan gynnades och fler ovanliga arter kunde ses bl a *rödspov*, *kustsnäppa* och *spetsbergsgås*. Missgynnades gjorde dock de knölsvanar som lagt sina bon alltför lågt och fick se dem översvämmade vid högvattnet i

slutet av maj. En utökad skådning i skärgården gav många glädjande resultat. *Tordmulen* tycks häcka på flera av våra små skär i ytterskärgården. *Sillru-ten*, som blivit allt ovanligare under senare år, har fortfarande stora kolonier

Även arter som *labb* och *skärpiplärka* tycks vara vanligare än vi tidigare trott. Tyvärr verkar dock de öar som ligger närmast fastlandet haft besök av mink med utslagna mås- och tärnkolonier som följd.

Nattfåglar

Trots den kalla våren kom flera av de traditionella nattsångarna till oss. *Flod-sångare* vid Fläcka, Enånger och *busk-sångare* i Jättendal var ovanligast men även *kärrensångare* hördes på flera lokaler och *gråshoppssångaren* var nästan vanligare än normalt. Några *nattskärror*

spelade också, liksom *kornknarr* i Hög och *vaktel* i Forsa. Sämre tycks det ha varit bland sumphönsen, där bara några *vattenrallar* konstaterades.

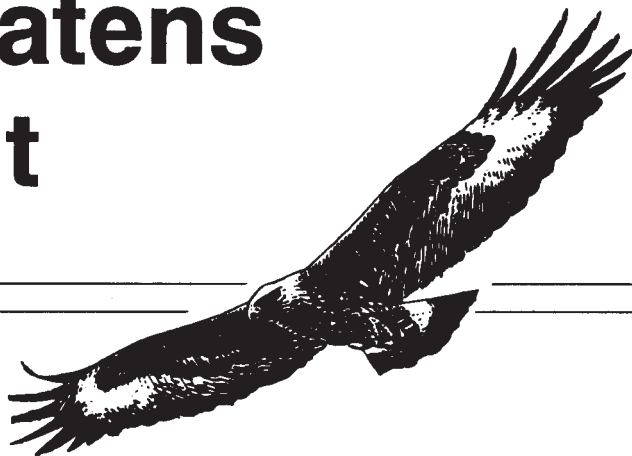
Ovanliga häckfåglar

Visst kan det vara oerhört stimulerande att se sällsynta fåglar. Oftast är dock dessa bara på tillfälligt besök. Kunskapen om häckfåglar är dock fortfarande bristfällig och här finns många spännande upptäckter att göra. Den häckning av *näktergal* som konstaterades i Ölsund, Forsa är den första helt säkra i vår region. Inte långt ifrån näktergalarna sågs också två *gråhakedoppingar* långt in i juli under "mystiska" omständigheter. *Stjärntmesen* blir allt ovanligare – en misslyckad häckning i Iggesund men en lyckad dito i Fläcka ger dock ännu visst hopp för arten. Vid de fina markerna kring Fläcka häckade också *fasan* och fick fram minst två kycklingar. Fasanerna härrör från ett utsläpp i slutet av 80-talet och tycks ha gynnats av de senaste årens milda vintrar. Vid ett besök på Gran i juli sågs hela fem *sillgrisslor* och om de inte redan häckar så är det nog bara en tidsfråga innan första häckningen konstateras. *Gravanden* ses allt oftare och två fåglar i slutet av juni på Vitörarna väcker förhoppningar. Även arter som *häger* och *storskarv* ses nu så ofta att vi bör vara uppmärksamma på häckningsförsök. För andra året i rad sågs också *svarttärna* kring Strömsbruk. Detta är ju en riktigt sällsynt häckfågel i Sverige så att den skulle häcka häromkring kan kanske verka alltför otroligt, men vem vet ?

Statens vilt

Några speciellt utsatta arter av såväl däggdjur som fåglar går under benämningen Statens vilt. När exemplar av dessa påträffas döda tillfaller de staten och polisen skall se till att djuret eller fågeln snarast överlämnas till naturhistoriska riksmuseet.

På nästa uppslag finns en förteckning över samtliga fåglar som lämnades in under perioden 1984 – 1989.

	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	
Rördrom	2	3	0	1	1	1	0	
Svart stork	1	0	0	0	0	0	0	
Salskrake	0	2	0	0	0	0	0	
Fiskgjuse	31	33	27	25	21	24	16	
Bivråk	7	13	14	17	19	6	3	
Glada	0	1	0	0	0	1	1	
Havsörn	11	12	6	12	7	19	8	
Br. kärrhök	1	1	4	1	0	2	1	
Blå kärrhök	0	3	1	1	1	0	1	
Kungsörn	22	24	26	28	10	18	14	
Tornfalk	16	28	17	11	8	22	20	
Stenfalk	17	20	15	16	11	18	6	
Lärkfalk	5	4	11	3	4	6	3	
Jaktfalk	0	1	0	0	1	0	0	
Pilgrimsfalk	0	1	2	0	3	3	0	
Trana	9	16	13	11	26	12	7	
Lunnefåge	1	0	0	0	1	8	4	
Tornuggla	1	3	0	1	0	1	1	
Berguv	34	52	45	63	76	60	58	
Fjälluggla	0	0	1	0	0	0	0	
Hökuggla	133	54	19	51	32	35	32	
Sparvuggla	13	63	31	27	11	4	2	
Slaguggla	37	52	66	23	41	33	27	
Lappuggla	25	37	20	9	23	21	29	
Hornuggla		119	422	104	65	22	11	12
Jorduggla		82	54	17	26	6	2	1
Pärluggla		67	126	116	69	28	10	8
Kungsfiskare	8	3	1	0	1	1	6	
Blåkråka	0	1	0	0	0	0	0	
Härfågel	2	1	0	1	0	1	1	
Vitr. hacksp.	1	0	0	0	0	1	0	
Gråspett	3	1	0	4	4	2	2	

FRÅN DEN GÅNGNA VERKSAMHETEN

Text: Bo Fagerström

21 mars, Uggleutflykt

Ett hållande regn kunde inte hindra det tiotal entusiaster som samlats vid Gymnasieskolan denna till synes hopplösa vårkväll. Efter ett par timmars åkande och lyssnande i skogarna söder om Delsbo bestämde vi oss för att det var dags att ge upp. Trots idoga försök att väcka ugglornas väckelser till liv med diverse imitationer, vägrade de att svara. En tjutande räv var den enda som orkade reagera. Men då, just när vi samlats för hemfärd, började en slagugglehanne ropa så att det dånade mellan bergen. Så höll han på ända tills vi nöjda vände hemåt knappt en timma senare. En, trots allt, värdig avslutning på kvällen.

28 mars, HFK:s årsmöte

Klubbens årsmöte gick av stapeln den 28 mars med ett 30-tal intresserade deltagare. Sedvanliga årsmötesförhandlingar ledde till att styrelsen fick det utseende som återges på denna tidskrifts första insida.

Kvällens huvudattraktion var naturligtvis vår inbjudna gästföreläsare Lars Olausson från Timrå som mycket entusiasmerande berättade och visade bilder från en skådarresa till Israel. Det var nog många som önskade att de hade varit med på den resan. Kanske något för HFK:s framtida program?

2 september Fågeltornet struket

Den 2 september fick fågeltornet vid Tunasjön en välbehövlig behandlingsomgång med olja och terpentin. Vi hann precis (nästan) stryka de viktigaste ytorna (golvet, räcke och trappa) innan regnovädret bråkade loss.

Hundratals änder hade samlats i sjön, men de flesta försvann när de "felbestämde" en inflygande häger till stor, farlig rovfågel. Ett 50-tal tranor rastade också i sjön liksom några brushannar och grönbenor.

En trevlig och givande kväll som avslutades med Svens medhavda kaffe och bullar.

Projekt Fågelvakten

Projekt Fågelvakten arbetar för att stoppa illegal hantering av inhemska fåglar. Om du ser något som kan ha med illegal verksamhet att göra, kontakta projektets samordnare Mats Forslund. Du kan ringa dygnet runt på hans nummer 0226 - 700 50

HÖSTPROGRAM 1991

Lördag 12 oktober

Om vädret tillåter ringmärker vi fåglar samtidigt som vi har en bra utsikt från kullen vid Hölicks fyr.

Vid sämre väder åker vi Hornslandet runt och besöker Kuggören och Hörnö udde för sträckräkning.

Vi samlas på Möljen kl 8.00 för samåkning. Ringmärkningen vid Hölick börjar kl 6.00.

Ansvarig: Mats Axbrink.

Torsdag 24 oktober

Bildvisning. Ove Nygren berättar och visar bilder från några nationalparker i södra Afrika.

Tid: 19.00

Plats: Vattringsgården.

Arrangör: Nordanstigs naturskyddsforening

Torsdag 7 november

Innemöte med bilder från Afrika. Bo Fagerström berättar om naturen i Gambia.

Tid: 19.00

Plats: Gymnasieskolan (sal G1)

Måndag 2 december

Bildvisning. Sven Norman visar bilder och berättar om naturen på Island.

Tid: 19.00

Plats: Ägereds skola

Arrangör: Nordanstigs naturskyddsforening

Tisdag 1 januari

Av tradition åker flera skådare ut på Hornslandet och skådar på årets första dag. Samling Möljen kl 6.00

Ansvarig: Magnus Johansson.